

Абдужаббор ОБИДОВ

**БАХТИНИ
ЙЎҚОТГАН
ГЎЗАЛ**

АБДУЖАББОР ОБИДОВ

БАХТИНИ ЙЎҚОТГАН ГЎЗАЛ

Саргузашт роман

Toshkent
«Tafakkur qanoti»
2015

УДК: 821.512.133-3
КБК: 84(5Ў)7
О-14

Тақризчилар:

*Худойберди Тўхтабоев,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси.*

*Ҳайдар Муҳаммад,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг аъзоси, шоир ва драматург.
Абдуманноб Тожиев,
Педагогика фанлари номзоди, доцент.*

Обидов, Абдужаббор

О-14 Бахтини йўқотган гўзал: саргузашт роман/ А.Обидов. –
Тошкент: «Tafakkur qanoti», 2015. – 480 б.

Бу дунёда ҳар бир инсон саодатли бўлишни истайди. Аммо кўпчилик ўз оёғи остидаги иқболни кўрмай, уни узоқлардан излайди. Кутилмаган қизиқарли воқеа-ҳодисаларга бой бу асарнинг ҳусну малоҳатда тенги йўқ бош қаҳрамони Лайлони тасодиф бошқа ўлкаларга отади.

Лайлонинг бошидан кечирганларидан ушбу китоб мутолааси жараёнида огоҳ бўлган ҳар қандай китобхон ҳам, бахту бахтсизлик чегаралари ҳақида хаёлга толади.

УДК: 821.512.133-3
КБК 84(5Ў)7

ISBN 978-9943-382-36-7

© Абдужаббор Обидов, 2015.
© «Tafakkur qanoti», 2015.

ИЛК СЕВГИ ИЗТИРОБЛАРИ

БЕКАЧ ХОЛА

Лайлонинг опаси Адибанинг турмушга чиққанига олти ойдан ошди ҳамки, онаси Хайрихоннинг ичи ёришмайди. Адиба оғиз очиб, лом-мим демаса-да, унинг ҳаёти дуруст эмаслигини ойиси сезади. Бу ҳолдан сиқилади. Қариндош-уруғига дардини ёйишга юзи чидамайди.

Лайлонинг дадаси Қудрат аканинг Россияга кетганига ҳам беш йилдан ошди. Ҳар замонда уйга бир-бир келишини айтмаса, умри ўша ёқда ўтади. Шу боис Адиба турмушга чиққач, уйда фақат Лайло билан онаси ёлғиз қолди.

Қўни-қўшнилар Хайрихон опани «бекач хола» деб чақиришади. Чунки бу уйда қишин-ёзин тикув машинасининг шифиллаган товуши аримайди.

Ҳақиқатан ҳам, Хайрихон опанинг қўли гул. Шунинг учун буюртмачилари кўп. Авваллари, асосан, катта ёшдаги аёлларга оддий фасондаги кўйлакми, халатми, мурсакми тикарди. Бора-бора қизларга ҳам замонавий кўйлаklar, костюм, юбкалар тикадиган бўлди.

Бу орада Хайрихон опа тикувга оид журналларни ўқиб, ҳар хил андозаларни сўраб-суриштириб, ўрганиб, катта тикувчи мақомини олводди. Ҳозир исталган буюртмаларни қабул қила беради. Фақат Адибани узатгач, бироз қийналиб қолди, чунки катта қизи унинг касбини тўлиқ ўзлаштирган, Хайрихон опа билан тенгма-тенг иш тикарди. Келин бўлгач, унинг ўрни жуда билинди. Энди қизи қайнонасининг уйидаги ишлардан ортмайди. Қўлида гулдек ҳунари бўла туриб, супурсидир билан овора бўлиб қолганидан гоҳида Хайрихон опанинг юраги сиқилади. Унинг қайнонаси ҳали ёш, қайнсинглиси эса институтда ўқийди деб, ишга солинмаган экан. Адиба уларга текин хизматкордек гап. Уй йиғиштириш, кир ювиш ва овқат қилишдан боши чиқмайди.

Хайрихон опа шулар ҳақида ўйларкан, қизимдаги тикувчиликка иштиёқ сўнмаса эди, деб хавотирга тушади. Қудасига юрак ютиб бирор нима дейишга андиша қилади.

Йўқса, куёв ва қайнотанинг топгани ҳаминқадар, еб-ичишга амал-тақал етади. Хайрихон опа, бекор шу йигитга берган эканман, дея тилини тишлаб кўп афсусланди. Аммо айб ўзида бўлганлиги боис ичидагини сиртига чиқаролмасди. Чунки, қизимни ўзимдан балоғат жойга бермайман, камбағаллигимизни юзига солади, дея шу мумсик куёвни ўзи танлаганди. Эри ҳам рўйхушлик берганди. У тўйга уч-тўрт кун қолганда келди-ю, барча маросимлар ўтиши билан яна Россияга кетди қолди. Ташвишларнинг ҳаммаси Хайрихон опанинг елкасига тушди, ота-бола ёғоч ишлари устаси экан, қўлида ҳунари бор деб севинганлари узоққа чўзилмади.

Оғир меҳнат ўз таъсирини кўрсатиб, Хайрихон опанинг эркак қудаси уста Мўмин анча қариб қолганди. Бир томони тоши оғирлашган, ҳавозалар устига бемалол чиқолмасди. Шунинг учун фанер, гипсокартон ва пластикларни қоқиш каби оғир ишларни асосан Ғайбулла бажарар, отаси эса унга пастда ёрдамлашиб турарди.

Иш секинлашган сайин қўлга тегадиган пулнинг ҳам беракаси учарди. Бир томондан усталар кўпайиб кетган. Умрида мих қоқмаганлар ҳам «Устаман» деб ўзини шу ишга урганди. Шунинг учунми, энди уста Мўминнинг уйига «Ишимни қачон қилиб берасиз?» деб келгувчиларнинг сони анча камайганди.

Ғайбулла аслида ёмон йигит эмас: меҳнаткаш, қўли гул уста. Аммо қўрс ва тажанг: сал нарсага жаҳди чиқадагидан одати бор. Адибага қўл кўтармайдику-я, аммо аччиқ гаплар билан унинг юрагига наштар санчади.

Куёвининг тунд башарасини биринчи бор узоқдан кўрган-да, Хайрихон опа салга иршаядиган, куйдирган каллаларга ўхшамайдиган жиддий бола экан, деб хурсанд бўлганди. Аммо болалигидан қийналиб ўсгани учунми, куёвининг тунд башараси уйлангандан сўнг ҳам очилмади. Аксинча, елкасига янада катта масъулият юкланганлигини ҳис қилдими, олдингидан баттар камгап, бадфеъл ва «ичимдагини топ» бўлиб қолди.

Аёл қуда ҳам, аксига олиб, берсанг ейман, урсанг ўламан дейдиганлар тоифасидан экан. Уйда ботмонлаб кир йиғилиб кетса ҳам, парво қилмай, кўчадан бери келмас, тутун чиққан жойдан қуруқ қолмай, айтилмаса ҳам ўша ерга учиб борар-

ди. Узоқ қариндошими ёки бирор танишинингми тўй-маъра-каси бўлса, Қорасув тугул, Янгийўлга ҳам бориб келишга эринмасди. Бу қилиғи бировга ёқса, бошқасига хуш келмас, ўлганининг кунидан «Келинг-келинг», дейишарди.

Яқин-яқингача бу ҳовлининг уй ишларини катта келини Зулхумор бажарарди. Аммо катта ўғли Ҳабибулла янги келин келиши билан уч хоналик уй олиб чиқиб кетди-ю, бу ишлар энди Адибанинг зиммасига ўтди.

Шаҳдога биров уй ишларини эслатгудек бўлса, афтини бужмайтиради. Фақат жиянларини циркгами, ҳайвонот боғигами олиб боришга йўқ демасди. Шаҳло уйда ўтиролмас, кўчага чиқишга бирор сабаб бўлса бўлгани, ҳатто кичикроқ харид учун бозорга ҳам бориб келишга тайёр турарди. Уям онасига ўхшаш юримсакликка мойил эди.

Хайрихон опа ўйлаб кўрса, Адибанинг ёши йигирма иккидан ошса ҳам содда, айёрликни билмайдиган қиз экан. Онасининг гапига бир оғиз йўқ демай, кўнди-қўйди. Агар ўшанда: «Бу йигитга тегмайман», деганида қайтанга яхши бўлармиди?...

— Ойи, яна опамни ўйлаяпсизми? — деб сўради Лайло онасининг сукутга толганини кўриб.

Хайрихон опа чўчиб ўзига келди.

— Ҳа, — деди унга ҳорғин термулиб.

— Қайтариб олиб келинг, уларнинг ҳаёти бўлмайди. Тушган жойи яхшимас. Опамни эзиб қўйишди.

— Ёш бошинг билан сенга ким қўйибди бундай гапларни гапиришни?

— Ойи, ёш эмасман, ўн саккизга кирдим.

— Яхшиси, ишингга бор, Таня опа кутиб қолгандир.

Лайло апил-тапил чойини ичиб, Таня опасиникига югурди.

Унинг ортидан термуларкан, Хайрихон опа яна ўйга толди...

Катта фарзанди етти ёшида оғир хасталик туфайли ҳаётдан кўз юмганди.

Яккаю ёлғиз ўғиллари касалманд туғилганидан эр-хотин ўзларини қўярга жой тополмасди. Қудрат ака ўғли Қобилнинг айтганларини сўзсиз бажарар, унинг учун ҳамма нарсага тайёр эди.

Қобил охирги касалхонага ётган кезлари шифокорлар энди умид йўқ, дея эр-хотиннинг дилини баттар сиёҳ қилишди. Ўшанда Хайрихон опа кичик қизига ҳомиладор эди. Қобилнинг ўлим билан олишаётган сўнгги кунлари кўзи ёриди.

Отаси ўғлига бу янгиликни айтганда, у:

- Ада, синглимга нима исм қўясизлар, – деди.
- Қайси исм сенга маъқул?
- Менинг айтганим бўладими?
- Албатта.
- Айхоо, синглимнинг исми Айхоо бўлсин.
- Ия, қаердан олдинг бу исмни?
- Мультфильмдаги буғу боласининг исми. Уни бўрилар қувлайди, аммо етолмайдилар. Довюрак, кўркам буғуча.
- У буғуча ўғилмасмиди?
- Билмадим...

Қудрат ака бевақт ҳаётдан кўз юмаётган ўғли қошида музтар ўтираркан, унинг сўнгги илтимосини бажаришни ўзи учун фарз деб билди.

- Қиз болаларнинг исмига мослаб «Лайхоо» деб атасакчи? – деди ўғлига.
- Майли, ада, Лайхоо чиройли исм экан.
- Яхши, унда буни ойингга айтаман.

Орадан бир ҳафта ўтгач, Қобилнинг жони узилди. Унинг истаги билан янги туғилган чақалоқнинг гувоҳномасига Лайхоо деб ёзилган бўлса-да, айтишга ўнғай, дея унинг яқинлари Лайло номи билан чақира бошлашди.

ТАНЯ ОПА

Хайрихон опанинг қўшниси Татьяна Васильевнани маҳаллада ҳамма «Таня опа» деб чақаришади. У биринчи қаватда яшайди. Таня опанинг қизи билан ўғли Красноярск томонларга кўчиб кетганига анча бўлган. Қўярда-қўймай Таня опани ҳам ёнларига чақириб олишганда, икки ой ўтмай, совуқ экан, деб у қайтиб келди-ю, қўшнилarga дангал гапни айтди:

- Бутун умрим иссиқда ўтди. Совуқ жойларга кўника олмас эканман. Ўзимнинг серкўёш юртимдан қўймасин! Мени энди ҳеч ким бу диёрдан ажрата олмайди. Ўлсам ҳам хоким шу ерда қолади.

Шундан сўнг Таня опа ҳар-ҳар замонда болалари ва набираларини кўргани бормаса, деярли у томонларга қадам босмай қўйди.

Унинг бу ерда иккита уйи бор. Биттасида ўзи бароқ мушуги билан яшайди. Қаршисидаги тўрт хоналик уйида эса ҳар хил пишириқлар пиширишни ўргатадиган ўқув курслари очган.

Ҳар ойда ўн-ўн беш қиз-жувонлар бу курсни битиришади. Аввалига асосий машғулотларни Таня опа ўзи олиб борарди. Энди эса иккита ёрдамчиси бор: бири Элмира, иккинчиси Лайло.

Элмира — ёши каттароқ жувон. Тингловчиларга ўзбек ва рус тилларида бир кун назарий, иккинчи кун амалий машғулотлар ўтади. Охирги пайтларда амалий машғулотларни Лайло ҳам ўта бошлади.

Бу ерда ўндан ортиқ турдаги пишириқлар бир ой давомида ўргатилиб борилади. Рецептлари бекитилмай, барча тингловчиларга етказилади.

Лайло бу курсда икки йил бурун ўқиб чиққанди. Зийраклиги ва ишга уқуви борлиги учун Татьяна Васильевнага маъқул келиб қолди. Аёл баъзан Лайлонинг орасталигини кўриб, «Аккуратная, добросовестная», деб мақтаб қўяди. Лайло саккизинчи синфгача рус мактабида ўқиганлиги боис Таня опа билан бемалол гаплаша олади.

Ўтган йили Лайло тўқимачилик институтига ҳужжат топширганди, аммо тест синовидан ўтолмади. Йиққан бали бироз етмай қолди.

Шундан сўнг Таня опа қизни ўзининг ёнига олди. Аввалига у махсус буюртма билан пишириладиган торт сирларини қизга ўргатди. Лайло яхшилаб ўргангач, бу вазифани бутунлай ўзига топширди.

Сўнг қизга маош тайинлади. Ҳисобчи Лайлонинг ишига қараб, ойма-ой пул бера бошлади. Шунинг ҳисобидан қиз ўзига бир-иккита тилла тақинчоқлар олиб қўйди.

Таня опа Лайлони ўз қизидай яхши кўриб қолганди. Лайло ҳам Таня опани жуда ҳурматлар, ҳар бир ишини у билан бамаслаҳат қилишга ўрганганди. Қизининг яхши аёл қўлида ишлаётганидан севинган Хайрихон опа ҳам Таня опани бирор-бир баҳона сабаб тез-тез уйига чақирар, бу иккала аёл яхши-ёмон кунларида бир-бирларига суянчиқ эдилар.

У ҳам тортинмай кириб келади. Хайрихон опа билан ачомлашиб кўришади. Бу оилалар бир-бирига боғланиб қолишган. Таня опанинг фарзандлари Россиядан таътилга келганда, албатта Хайрихон опага, қизларига алоҳида-алоҳида совғалар олиб келишади.

Хайрихон опа ҳам уларни сийлаб, қуруқ мевами, Таня опанинг набираларига спорт майкаларими, трусикларми бериб юборади. Икки қўшни оила ўзаро бир-бирларини кичик совғалар билан бўлса-да, хурсанд қилишни билишади.

Кундалик турмушда маслаҳатлашиб ўрганган Хайрихон опа, қизи Адибани узатишда негадир Тая опага маслаҳат солмай, бошқа таниш-билишларининг мақтови билан куёвга узатди қўйди. Орадан бироз вақт ўтгач, Адиба қайнонаси билан қизлик уйига меҳмонга келганда, Тая опа қизик бир гапни айтиб қолди:

— Хайрихон опа, кўзинг қаерда эди? Адибани куйдирибсан-ку: аёл қуданг ҳақиқий мешчан экан!

Кейинчалик Хайрихон опа: «Мешчан нима дегани экан?» — дея анча вақтгача бировлардан сўраб-суриштириб юрди. Кўпчилиги билмайман дегандек елка қисиб қўярди. Аммо бир қўшниси, тор фикрли, манфаатпараст аёлларни шундай дейишади, дея тушунтиргач, Хайрихон опа Тая опани нақадар топиб айтганлигига қойил қолди. Айниқса, Адибага ҳайитлик юборишганда, бунга яна бир бор иқроп бўлди...

Хайрихон опа арафа куни, қудаларим норози бўлишмасин деб, қизига мўл-кўл қилиб ҳайитлик жўнатди. Аммо эртаси куниёқ телефон орқали қудасидан дакки эшитди.

— Мўлроқ қилиб олиб келсанглар бўлмайдимиз? Сизларни билмадим-у, лекин биз юрт ичида юрган одамлармиз, элдан уяламиз. Қўни-қўшнилари: «Юборган ҳайитлигини қаранглар, қанақа жойга қуда бўлгансизлар?» — дейишса яхшими?

Хайрихон опа гапиришга энди оғиз жуфтлаганди ҳамки, қудаси шарақлатиб гўшакни қўйди.

Ўшанда ҳам Хайрихон опанинг жонига Тая опа оро кйриб, анча пул топиб берди. Ҳар хил пишириқларни эса Лайло қўшни келинлар билан кечаси пишириб чиқди.

Қўшнилари гапни орасида, ҳайитга юборган масаллиқларингиз юрт қатори тўқис эди, қудангиз шунчалик ношудми, бундоқ режали бўлса, уч кунга бемалол егарди, сал у ёқ-бу ёққа қараб столга тортмабди-да, деганлар ҳам бўлди.

Ҳайит ҳам ўтди. Қуда томон мақтов тугул, раҳмат ҳам айтмади. Қуда бўлмиш Мухтабар опа шунақа калондимоғ, ўзгани одам қаторига қўшмайдиган аёллар тоифасидан эди.

— Лайлони узатадиган бўлсангиз, ўзим бўлажак куёв билан ҳам, ота-онаси билан ҳам гаплашаман. Ёқса, шунга беринглар, дейман. Ёқмаса, бермайсизлар, чунки Лайло менинг ҳам қизим, — деди Тая опа бир куни Хайрихон опадан Адибанинг дардини эшитаркан.

Қудасидан панд еган Хайрихон опа Лайлони узатаётганда, унга маслаҳат солишга ваъда берди.

Таня опа Лайлога пишириқларнинг қолипларини вақти-вақти билан алмаштирмаса, яхши чиқмаслигини доимо уқтирарди ва эринмай бозор айланиб, қолип танларди. Яқинда бу ишларни ҳам Лайло мустақил равишда ўзи бажарадиган бўлди.

Таня опа бир куни қолипни қандай танлашни ўргатиш учун Лайлони Чорсу бозорига олиб чиқди. Қатор устахоналарда турли-туман асбоб-анжомлар ясаётган темирчиларга учраб, Лайлога уларни таништирди.

— Таня, қизингизни олиб келдингизми? — деди уни олдиндан танийдиган Абдувосиқ деган уста.

— Ҳа, қорасочли қизимни олиб келдим, — кулди Таня опа.

Лайло уялиб, унинг елкасига бошини қўйди. Таня опа унинг сочларини майин силади.

Ичкаридан Абдувосиқ темирчининг ўғли Козим чиқди.

— Ассалому алайкум! — деди бир опага, бир Лайлога қараб.

— Ваалайкум ассалом, Козимбек, яхшимисан! Танишинглар, бу менинг шогирд қизим Лайло. Бундан буён қолип олишга у келади. Яхшилаб тайёрлагин, сифати пасаймасин.

— Бўлди, гап йўқ! Бурчакларини ҳам чиройли қилиб ясаб бераман.

Абдувосиқ ака ўғлининг қиздан кўз узолмаётганини сезиб, Таня опага сўз қотди:

— Қизингиз ҳали ёшмасми, ишни эпалаптими ўзи?

— Мендан ҳам зўр эплайди.

— Хўш, қизим, буюртмаларни энди сендан оларканмизда, — деди Абдувосиқ ака ва Лайлони уқувини синаб кўрмоқчи бўлиб, — қайси металл сенга кўпроқ маъқул? — деб сўради.

— Шу қолипни қайси металлдан тайёрлаган бўлсангиз, бошқаларини ҳам шундан қиласиз, — деди Лайло ҳеч бир ўзини йўқотмай қўлидаги қолипни кўрсатиб. — Катта-кичиклиги, шакли, бурчаклари мос, қарама-қарши тушсин. Нархи ҳам ўзгармасин.

— Йўқ, энди ҳеч бўлмаса нархи ўзгаради, — деди уста қизнинг пишиқ-пухталигидан завқи келиб...

Ҳамма бирдан кулиб юборди.

— Оббо, қизим-эй! Устозингдан ўтаман, дейсан-а?! Металлнинг нархи ошган, патент пули кўтарилган. Битта қолип аввал бир ярим минг бўлса, энди икки минг бўлди. Розимисан?

— Хўп, розиман, аммо шарти, уч кунда тайёр бўлиши керак.

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/uz/asar/776> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/776> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию
можно найти на сайте
<https://kitobxon.com/ru/asar/776>